

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Галина Олександрівна Бухта, 1967 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини за спеціальністю 034 Культурологія, освітня програма Культурологія (Українознавство), професійна кваліфікація культуролог, викладач українознавства, працює завідувачкою бібліотеки в Іллінецькому аграрному фаховому коледжі, м. Іллінці, Вінницька обл.

виконала акредитовану освітньо-наукову програму 36884 Історія науки й техніки (032 Історія та археологія)

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України від «30» червня 2025 року № 101

Голови спеціалізованої вченої ради –

Демуз Інни Олександрівни, доктора історичних наук, професора, завідувачки відділу науково-методичної роботи та реферування Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України.

Рецензентів –

Підгайної Тетяни Миколаївни, кандидата історичних наук, старшого дослідника, вченого секретаря Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України

Нижник Світлани Володимирівни, кандидата історичних наук, старшого дослідника, завідувачки сектору наукової бібліографії і біографістики Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України

Офіційних опонентів –

Мельник Вікторії Вікторівни, доктора історичних наук, доцента, професора кафедри технологій у птахівництві, свинарстві та вівчарстві факультету тваринництва та водних біоресурсів Національного університету біоресурсів і природокористування України

Федоришиної Лідії Іванівни, кандидата історичних наук, доцента, доцента кафедри аналізу та аудиту факультету обліку, фінансів та аудиту Навчально-наукового інституту економіки та управління Вінницького національного аграрного університету

на засіданні «27» серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки Бухті Галині Олександрівні на підставі публічного захисту дисертації «Академік НААН А. О. Бабич – вчений та організатор аграрного дослідництва в кормовиробництві України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття)» за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Дисертацію виконано у Національній науковій сільськогосподарській бібліотеці Національної академії аграрних наук України (м. Київ).

Науковий керівник Вергунов Віктор Анатолійович, доктор сільськогосподарських наук, доктор історичних наук, професор, академік НААН.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, з дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувачка має **13** наукових публікацій за темою дисертації, з них **5** статей – у наукових фахових виданнях, визначених МОН України, **8** – апробаційного характеру у збірниках матеріалів наукових конференцій. Усі публікації одноосібні. У публікаціях дотримано вимог пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії).

1. Бухта Г. О. Формування наукових поглядів академіка О. А. Бабича в контексті розвитку української аграрної науки (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.). *Історія науки і біографістика : електрон. наук. фахове вид.* 2022. Вип. 4. С. 1–13.
<https://doi.org/10.31073/istnauka202204-01>

2. Бухта Г. О. Академік НААН А. О. Бабич та його наукова школа з аграрного дослідництва (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія.* 2023. Вип. 45. С. 79–87.
<https://doi.org/10.31652/2411-2143-2023-45-79-87>

3. Бухта Г. О. Академік НААН А. О. Бабич та розв’язання проблеми білка в 70–90-х рр. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка. Серія: Історія.* 2023. Вип. 70, Т. 1. С. 14–21.
<https://doi.org/10.24919/2308-4863/70-1-2>

4. Бухта Г. О. Суспільно-гуманістичний погляд на глобальні проблеми людства в науковій спадщині академіка НААН А. О. Бабича (1936–2015). *Українські історичні студії.* 2024. Вип. 16/58. С. 139–149.
<https://doi.org/10.24919/2312-2595.16/58.14>

5. Бухта Г. О. Важливість освітніх й наукових середовищ Дніпровщини в становленні вченого А. О. Бабича у 1954–1970 рр. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки.* 2024. Т. 35 (74). № 3. С. 9–15.
<https://doi.org/10.32782/2663-5984.2024/3.2>

Опубліковані праці апробаційного характеру

6. Бухта Г. О. Формування врожаю насіння сої в Лісостепу України в наукових дослідженнях академіка А. О. Бабича (друга половина ХХ – початок ХХІ століття): *Професор Данило Федорович Лихвар (1902–1986) – видатний учений, організатор, теоретик, селекціонер (до 120-річчя від Дня народження): матеріали круглого столу*, м. Київ, 20 грудня 2022 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки, Ін-т СГ Карпатського регіону НААН; наук. ред. В. А. Вергунов. *Оброшине*, 2022. С. 7–9.

7. Бухта Г. О. Питання зернобобових культур у наукових дослідженнях академіка А. О. Бабича (60–90 рр. ХХ ст.). *Історія освіти, науки і техніки в Україні: матеріали ХVІІІ Всеукр. конф. молодих учених та спеціалістів*, м. Київ, 17–18 травня 2023 р. / ННСГБ [та ін.]. Вінниця, 2023. С. 42–44.

8. Бухта Г. О. Внесок академіка А. О. Бабича в розвиток Інституту кормів УААН (1980–2001). *Науково-інноваційний розвиток агропромисловості як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра: матеріали ІІІ Всеукр. наук.-практ. конф.*, м. Київ, 19–20 квітня 2023 р. / ННСГБ [та ін.]. Вінниця: Твори, 2023. С. 134–137.

9. Бухта Г. О. Академік НААН А. О. Бабич про нарощування продовольчих і кормових ресурсів України у 80–90-их роках ХХ століття. *Науково-інноваційний розвиток агропромисловості як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра: матеріали ІV Всеукр. наук.-практ. конф.*, Київ, 28–29 вересня 2023 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграрн. науки, освіти та техніки, Ін-т СГ Карпатського регіону НААН; наук. ред. В. А. Вергунов. Київ–Оброшине, 2023. С. 146–149.

10. Бухта Г. О. Питання селекції круп’яних і зернобобових культур у наукових дослідженнях учених-селекціонерів НААН у 60–90 рр. ХХ ст. та початку ХХІ ст. *Талановита організатор, вчена-практик, педагог: присвячено 85-річчю від дня народження докторки біологічних наук, професорки Любові Калинівни Тараненко: матеріали круглого столу*, м. Київ, 16 квітня 2024 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграрної науки, освіти та техніки, МОН України, ЗВО «ПДУ»; наук. ред. В. А. Вергунов. Вінниця: Твори, 2024. С. 11–16.

11. Бухта Г. О. Преса Дніпровщини (1969–2011) як джерело дослідження життя і діяльності академіка НААН А. О. Бабича. *Науково-інноваційний розвиток агропромисловості*

як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 18–19 квітня 2024 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки, Ін-т СГ Північного Сходу НААН. Вінниця: Твори, 2024. С. 90–93.

12. Бухта Г.О. Науково-методична та організаційна діяльність академіка НААН А. О. Бабича у 80-ті роки ХХ століття (за матеріалами ЦДАВО). *Історія освіти, науки і техніки в Україні*: матеріали ХІХ Всеукр. наук. конф. молодих вчених та спец., присвяч. ювіл. датам від дня народж. видатних учених у галузі аграрних наук – основоположників сільськогосподарської дослідної справи в Україні за своїми напрямками: Федора Трохимовича Моргуна (1924–2008), Олексія Никаноровича Соколовського (1884–1959), м. Київ, 22–23 травня 2024 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграрної науки, освіти та техніки; наук. ред. В. А. Вергунов. Вінниця: Твори, 2024. С. 29–31.

13. Бухта Г. О. Внесок академіка А. О. Бабича в питання використання природних кормових угідь в Лісостепу України (80–90 рр.). *Науково-інноваційний розвиток агропромисловості як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра*: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25–26 вересня 2024 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки, ІМА АПВ НААН; наук. ред. В. А. Вергунов. Київ, 2024. С. 257–260.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти) та висловили зауваження:

Голова ради Демуз Інна Олександрівна, доктор історичних наук, професор, завідувачка відділу науково-методичної роботи та реферування Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. На жаль, дисертантка врахувала не всі рекомендації, які були висловлені їй нашими колегами на етапі попереднього захисту і рецензування. «Каменем спотикання» став, насамперед, 1-й розділ. Зокрема, у методологічній частині дослідження немає вказівки на те, що використано метод біографії (біографічний метод), а це є основний метод у роботах про роль і місце персоналії в науці. Натомість дисертантка оперує масою складних і неоднозначних понять, інноваційних біографічних моделей, у яких навіть не повною мірою розібралася: «контекстова біографія», «інтелектуальна мапа особистості», «інтелектуальна біографія» тощо. При зверненні до цих понять у дисертації варто хоча б оглядово подати їхні означення, з'ясувати і викласти, ким і коли вони були запропоновані та як реалізовані (зокрема методика ментального картографування, тобто ментальні мапи (карти) особистості, були запропоновані закордонними дослідниками Толменом і Бьюзенем, в українській історіографії апробовані Іриною Колесник (у монографії про Миколу Гоголя) та іншими вченими). Я, як дослідниця, яка багато років займалася створенням інтелектуальної біографії книговидавця і публіциста Петра Стебницького, мушу визнати, що ні контекстову, ні, тим більше, інтелектуальну біографію Бабича дисертантці вибудувати, на жаль, не вдалося! Адже представлена нею біографія є класичною науковою, лінійною біографією вченого. Наголошу також на тому, що я не отримала правильної відповіді на поставлене мною запитання, що стосувалося використаного/запропонованого у дисертації інноваційного методологічного інструментарію і щодо відмінностей між науковою та інтелектуальною біографіями. Адже це – різні поняття. Інтелектуальна біографія, на відміну від наукової, потребує роботи з певним видом джерел, своєрідного стилю викладу матеріалу, починаючи від побудови самого плану дослідження. Тому дисертантці бажано було б розібратися з цими поняттями або узагалі не використовувати їх у роботі.

2. Невдало, на мій погляд, вибудовано класифікацію історіографічних праць, де: група 1 – «проблематика розвитку галузі в радянський період і період реформування аграрного сектору». Це дуже широко і, певно, тисячі праць!; група 2 – «діяльність галузевих установ та навчальних закладів, з якими була пов'язана творчість вченого» (це, в принципі, логічно); група 3 – «про наукову школу Бабича», де проаналізовано усього 3 праці (Богомольця, Храмова, Задорожньої) і чомусь сюди ж віднесено Звіт про діяльність УААН за 1996-2000 рр.; група 4 – «окремі відомості про Бабича» – викликає запитання, адже хіба такі відомості не мають місця і в зазначених вище працях? Дисертантка віднесла до історіографії газетні публікації Бабича, які є джерельною базою дослідження! Натомість у джерельній базі у групі

«Наукові праці вчених аграрної галузі» згадуються праці опонентів та рецензентів, які, по суті, є історіографією питання. Варто уважніше ставитися до цього аспекту й не плутати поняття «історіографія» і «джерельна база».

3. Робота потребувала редакторських коригувань, тому що зустрічається багато помилок, невдалих формулювань на кшталт «зростальна увага», «компонентами наукової бібліографії Бабича є документальна база, дотримання принципів і методів наукового дослідження» (с. 55, 56). Дисертантці варто звернути увагу, що архівні джерела оформлені нею двома різними способами: позиції 22-27 – одним способом, позиції 88-127 – іншим, що є недопустимим.

4. Запропоновані у додатках дисертації графіки мають бути максимально зрозумілими, з поясненням того, що означають вказані цифри, показники (напр., Додаток В є не зрозумілим).

Рецензенти:

Підгайна Тетяна Миколаївна, вчений секретар Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України, кандидат історичних наук, старший дослідник. Оцінка позитивна із зауваженнями.

1. У назві теми дисертації хронологічні межі – друга половина ХХ – початок ХХІ століття, а у вступі хронологічні межі окреслені роками життєдіяльності А. О. Бабича (1936–2015), 1936 р. – це не друга половина ХХ ст., а 30-ті роки ХХ ст. Необхідно більш переконливіше обґрунтувати нижню і верхню хронологічні межі дослідження; до історіографічного аналізу слід було б ширше залучити зарубіжну літературу, враховуючи іноземний досвід академіка А. О. Бабича, як консультанта та експерта у складі делегацій у 30 країн Північної Америки, Азії, Європи й Африки. У 1978 р. – як консультант з кукурудзи й сої – в Танзанію; у 1979 р. – в Казахстан з проблем кормового білка; відвідував країни: США (1983, 1992), ФРН (1984), Швейцарію (1985), НДР (1988); згодом Канаду (1990), Польщу (1993), Чехію (1994) та ін. У 1992 р. виступав перед вченими й фермерами США, Білорусі, Фінляндії, Угорщини, Німеччини, Великобританії, Єгипту, Югославії, Латвії, Таджикистану та ін. країн. (с. 170). В історіографії дисертантка згадує монографію В. А. Вергунова «Історія сільськогосподарської дослідної справи в Україні» (2018), але не робить посилання на неї (с. 25).

2. Джерельну базу дослідження дисертантка розділяє на декілька груп, за походженням, видами, формою, ступенем персоніфікації, ознаками та змістом. Окрему шосту групу вона виділяє біо-, бібліографічні й інші покажчики, хоча відносить до них лише 3 джерела. Вважаємо, що цю групу можна було б об'єднати з наступною: енциклопедичні та довідкові видання.

3. Дещо описово висвітлено п. 1.3. Методи дослідження. На нашу думку, цей підрозділ потребує більшого обґрунтування вибору методів, що забезпечили достовірність отриманих результатів та висновків.

4. Сформулювати лаконічні та чіткі висновки після кожного розділу, на наше переконання, вони досить розлогі за обсягом (до 3 ст.).

5. Дисертація виграла б, якби авторка усунула з тексту повтори.

6. У дисертації трапляються стилістичні та орфографічні помилки, русизми.

7. Додатки без джерела інформації на їх покликання.

Нижник Світлана Володимирівна, кандидат історичних наук, старший дослідник, завідувач сектору наукової бібліографії і бібліографістики Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Автор обґрунтовано висвітлює наукові здобутки академіка А. О. Бабича, однак потребує додаткового узагальнення його внеску у світовий контекст розвитку кормовиробництва, зокрема через зіставлення з напрацюваннями закордонних учених, що могло б поглибити наукову цінність дослідження.

2. Викликає науковий інтерес оцінка ефективності поєднання А. О. Бабичем ролей науковця, викладача і керівника. У роботі можна було б глибше проаналізувати, як адміністративне навантаження впливало на його наукову продуктивність.

3. У роботі доведено наявність наукової школи академіка А. О. Бабича, однак надалі варто розширити аналіз її концептуальних засад, меж впливу та спадкоємності.

Опоненти:

Мельник Вікторія Вікторівна, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри технологій у птахівництві, свинарстві та вівчарстві факультету тваринництва та водних біоресурсів Національного університету біоресурсів і природокористування України. Оцінка позитивна із зауваженнями.

1. У розділі 1.2. «Джерельна база» у матеріалах Державного архіву Дніпропетровської області, що стосуються діяльності Ерастівської дослідної станції Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи Всесоюзної ордена Леніна академії вказані дати матеріалів – (1940–1941, 1944–1967), проте використані матеріали лише до 1960 рр. Цілком можливо, що вивчення матеріалів Ерастівської дослідної станції за період 1960–1967 рр., де у цей час працював вчений, дали б поглиблене розуміння завдань з результатами його наукової діяльності певного періоду в повному обсязі.

2. У вступі (с. 20) зазначено, що завдяки зусиллям А. О. Бабича в Україні засновано селекцію зернових бобових культур та сої зі створенням сортів нового типу, які виведено сучасними методами селекції без генних модифікацій, з високою пластичністю, адаптивністю до умов вирощування та продуктивністю. У 2023 році в Україні було прийнято закон стосовно державного регулювання генетично-інженерної діяльності та державний контроль за обігом генетично модифікованих організмів і генетично модифікованої продукції для забезпечення продовольчої безпеки. Прийняття закону стало необхідним для виконання одного із зобов'язань України відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС і сприянню детінізації ринку обігу генетично модифікованих організмів (ГМО). Слід зазначити, що в Україні з моменту ухвалення у 2007 р. закону «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» ГМО – продукції не було зареєстровано. Однак, в останні роки в країні сформувався тіньовий ринок ГМО продукції, яка перебуває в обігу поза будь-яким контролем. У своїй багатогранній науковій діяльності академік А. О. Бабич досліджував особливості використання продуктів переробки сої та передусім соєвого шроту й екструдованої повножирової сої в годівлі тварин. Варто було повніше розглянути внесок А. О. Бабича у створення сортових насінневих ресурсів й важливість збереження його наукового спадку з селекції рослинництва з огляду на проникнення в сільськогосподарське виробництво генетично модифікованої продукції рослинництва.

3. Оскільки А. О. Бабич тривалий час очолював Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН, дисертантці бажано було надати інтерв'ю директора даної установи у теперішній час – доктора сільськогосподарських наук, члена-кореспондента НААН О. В. Корнійчука.

Федоришина Лідія Іванівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри аналізу та аудиту факультету обліку, фінансів та аудиту Навчально-наукового інституту економіки та управління Вінницького національного аграрного університету. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Аналізуючи публікації періодичних видань, що висвітлювали творчі досягнення А. О. Бабича, дисертантка визначила певну кількість присвячених досліднику публікацій та виділила певні періоди зацікавленості вченим і його науковими концепціями водночас й за кордоном. Варто було б відобразити зазначені публікації у вигляді діаграми в тематичному й хронологічному порядках, що посприяло б повному їх узагальненню та розумінню значення постаті вченого та його новаторських розробок.

2. Дисертанткою застосовані різні методи наукового пізнання, але у методології не зазначено методу інтерв'ювання, який використовувався у дослідженні при вивченні життєвого й творчого шляху А. О. Бабича та сприяв відновленню особливих моментів у житті вченого, його взаємовідносин у соціумі.

3. Розділ 2.1. «Стан кормовиробництва України другої половини ХХ – початку ХХІ століття та шляхи розв'язання проблем». У зоні Полісся над науковими розробками з

кормовиробництва та луківництва в Україні, координацією досліджень із лучного і польового кормовиробництва працювала лабораторія луківництва відділу кормовиробництва і луківництва Інституту землеробства (нині – Національний науковий центр «Інститут землеробства НААН» (сmt Чабани, Київська обл.). Важливо було б доповнити, що вчені М. В. Куксін, А. В. Боговін, М. Д. Новицький та ін. розробили низку актуальних питань, зокрема докорінного й поверхневого поліпшення природних кормових угідь та болотних земель; провели виробничі випробування на цих угіддях широкого набору однорічних культур й багаторічних трав; розробили систему первинного передпосівного обробітку ґрунту та агротехніку їх вирощування; наукові основи побудови лучних сівозмін й підживлення культур; вивчили типологічний склад природних кормових угідь; удосконалили методичні підходи їх класифікації; поглибили дослідження з вивчення природних особливостей лучних угідь та удосконалення методичних підходів й принципів їх класифікації (с. 71–72).

4. Важливими для визначення пріоритетних напрямів наукової діяльності вченого виступають матеріали Міжнародних і Всеукраїнських конференцій з розв'язання проблеми кормового білка (5 конференцій). Вважаємо за доцільність виділення в діаграмі основних тем доповідей учасників, установ та країн, що брали участь у форумах. Це б виступило сприятливим фактором повного розуміння місця і ролі України у світових продовольчих ресурсах, ролі вченого та очолюваного ним Інституту кормів у розв'язанні глобальних проблем людства.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0;

«Утримались» – 0.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Бухті Галині Олександрівні ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

**Голова разової спеціалізованої вченої
ради**

(підпис)

Інна ДЕМУЗ
(власне ім'я та прізвище)

